

Informační Bulletin

České Statistické Společnosti

č. 4.vánoční 1997, ročník 8

Z Čech až na konec hotovosti

Zdeněk Fabián

*„Věřím, že toto prestižní setkání statistiků celého světa
bude zdrojem mnoha nezapomenutelných zážitků“*

(Z úvodního projevu 51.konference Mezinárodní statistické organizace v Istanbulu, který jsem nestihl, protože nezapomenutelné zážitky už tou dobou začaly)

Kapitola I. S důvěrou do dálek

Lidová moudrost praví "První vyhrání z kapsy vyhání". Zkušenosti z cesty do Istanbulu mne vedou k dovětku "leč první prohrání do kapsy nevhání".

Pohromy nenápadně odstartovaly ve chvíli, kdy se po zavedení balíčku opatření vyšplhal dolar na hladinu, na které bylo nutné hledat cestovní kancelář, která slibovala co nejvíce slev a úlev. Kolega Vantoch mi doporučil Progu. V pátek před nedělním odletem jsem se vrátil z jižních Čech od rybníka, kam jsem odvezl rodinu, která se bude ráchat ve vodě, sbírat houby a opékat vuřty, zatímco já budu šířit osvětu mezi vyznavači Alláha. Navečer jsem zavezl mamince do nemocnice walkmana. „Nalad' mi nějakou zajímavou stanici,“ řekla. Pohnul jsem kolečkem. „Před cestovní kanceláři se hromadí davy zoufalých lidí. Kancelář je však zavřená a uvnitř se na zemi povalují haldy papírů,“ říkala vzrušeně nějaká zajímavá stanice. Věděl jsem, že mluvím o Progu, dříve než to stanice potvrdila. Prog mi měl na letišti vydat zaplacené letenky a ubytování na první den.

Odejel jsem do ústavu a pustil si telefonní záznamník. „S politováním oznamujeme, že Váš nedělní let je přeložen na středu.“ V sobotu ráno jsem

zkusmo zajel na letiště. Stánek Progu vypadal jako pečlivě vylízaná psí konzerva. Zamluvil jsem si další sadu lehce dražších letenek u ČA a odjel přes nemocnici a půlku Čech zpět k vypůjčenému rodinnému rybníku, kde jsem většinu neděle pilně plaval. Voda bude v Istanbulu asi špinavá a pokud zatím není, nejspíše v den mého přiletu se tam zřejmě rozšvihá nějaký naftový tanker.

Kapitola II. Katastrofa

Prošel jsem letištní pasovou kontrolou a hledal telefonní automat na mince. První, který jsem objevil, jen tiše předl. U druhého jsem otevřel svou příruční tašku a lovil minci. V tašce určitě něco chybí ! Pas tam je, výborně, letenka taky, znamenitě, cigarety ... Peněženka!... Prohledal jsem tu vyprázdňenou desetinu krychlového decimetru snad desetkrát. Kde nic tam nic.

Mohou se ovšem stát i horší katastrofy. Denně o nich slyšíme v televizních novinách. Povodeň. Blbá nemoc. Dárek od mrtvého Maďara. Řidič šlápne na plyn místo na brzdu. Fotbalový sudí pískne penaltu proti domácím.

Napadlo mne: „To přece není možný, takovej nesmysl se přece nemůže stát ještě před odletem.“ Bylo tam víc než hodně. Bylo tam všecko.

Doba, která je k dispozici, než kladivo poznání, že se to doopravdy stát může, dopadne s neúprosnou jednoznačností, se liší případ od případu. V případě laviny, kterou jsme kdysi kolektivně utrhlí nad Štrbským plesem v den zahájení konference Algoritmy a která nás smetla z vodopádu Skok, ta doba příliš dlouhá nebyla. Od okamžiku, kdy mi do ústavu zavolala policie, že jsme vyhořeli, do okamžiku, než jsem doběhl před dům, uplynulo nekonečných dvanáct minut, ve kterých jsem marně vzpomínal, zda jsem si doma před odchodem do práce zapálil cigaretu a zda jsem ji v kladném, tedy v záporném případě odložil na kuchyňskou linku. Zmíněné pohromy nakonec dopadly přijatelně, alespoň pro mne. Pád z úctyhodné výšky ztlumil sníh a naše zlomeniny v podstatě neohrozily zdárný průběh konference. Černé díry v místech, kde původně byla moje okna, byly na už první pohled méně černé než díry o poschodí níže.

Ted' jsem měl na odvracení neodvratného minut čtyřicet. Jednal jsem hbitě. Prosákl jsem pasovou kontrolou zpět k přepážce, kde jsem vázal jmenovky na svůj kufr a tašku s plechovkami Staropramenu. Náhle jsem si jasně uvědomil, že jsem peněženku pokládal na římsu pod deskou přepážky. Římsa byla holá. Slečna u přepážky mi sdělila, že netuší. Ano, odbavila mezitím už řadu dalších cestujících. Ne, neví jak vypadali. Nevzdal jsem se. Slalomem jsem zkontroloval všechny budky pasové kontroly a obešel všechny telefonní

automaty. Vrátil jsem se do odbavovací haly a nenápadně sledoval pasažéry, kteří měli v ruce peněženku. Vyšel jsem ven a díval se, kdo předem platí taxikáři.

„Máte na někoho podezření?“ zeptal se službu konající příslušník, když jsem kdesi pod letištěm našel policejní stánek. Odpověděl jsem, že mám, a to sice na člověka, co stál ve frontě za mnou. Nedokázal jsem však udat žádné parametry týkající se barvy jeho kabátu a pohlaví. „Ještě není vše ztraceno,“ řekl mi příslušník povzbudivě, „už jsme tu měli případ, kdy poctivý nálezcce peněženku odevzdal.“ „Jak jste tu dlouho?“ zeptal jsem se. „Už půl hodiny.“ Blikla mi naděje a vyrazila se mi asi v obličejí jako opar. „Jo vy myslíte zaměstnaněj“ řekl pobaveně příslušník. „Šest let.“ Opar zmizel. „Až se vrátíte z Istanbulu ... Poslyšte, vy tam někoho znáte?“ „Ne, letím tam na konferenci.“ Protože letět bylo nutno, měl jsem zaplacený už čtyři letenky a konferenční poplatek. „No, tak jestli se vrátíte, tak se stavte, když tak aspoň sepíšeme protokol.“

Prošel jsem pasovou kontrolou jako nůž vodou a zamířil ke skleněné vitrině, nad níž svítilo slovo Istanbul. V kapse jsem pevně svíral 7 Kč a jednu marku, svou zbylou hotovost.

Kapitola III. Den poté

Po půltřetí hodině letu řídí mraky a pod námi se objevuje obrovité město, které v dobách své slávy bývalo největším městem světa, střediskem světového obchodu a nositelem civilizace. Letiště bylo postaveno v době, kdy už tato sláva bledla.

K vízové přepážce přistupuji jako poslední. „Je tu jistý problém.“ „Vízum?“ říká úředník, „nou problem. Zaplatíte deset dolarů a máte to.“ „To je právě ten problém. Nemám ani jeden.“ Asi za čtyřicet minut, ve kterých jsem sledoval průzorem svá zavazadla stále ještě kroužící mně nepřístupnou částí příletové haly, se problém vyřešil neočekávaně elegantně. „Ředitel letiště Vám posílá prezent,“ oznámil mi jiný sympatický úředník, a podal mi desetidolarovku. S vízem v pasu a se šťastně nalezenými zavazadly v ruce jsem se pokoušel vyzvědět, jak se dostanu na konferenci. Teprve když jsem jméno místa určení ukázal černé na bílém, poradili mi: „Taxim“. „Na taxi nemám.“ „Ne taxi. Bus taxim.“ Ničehož nechápaje jsem vyrazil před budovu a hle, stál tam autobus s nápisem Taxim. Řidiči, který se čehosi dožadoval vykřikováním číslovek v různých jazycích a měn cizích zemí, jsem odpovídal výraznými, ale záměrně neurčitými posunkami, ze kterých mu muselo být zřejmé, že mne musí z autobusu vynést. Když se náhle vedle nás nečekaně uvolnilo místo v jízdním pruhu, učinil řidič také výrazný, zato zcela určitý posunek, skočil k volantu a vmáčkl se do silnice.

Z oken vidím první minarety a první Turky.

Otomanští Turci pocházejí z nechvalně známé turecké líhně v Turkestánu. Do Anatólie, což bylo dnešní Turecko bez Cařihradu, se dostali coby poslední z tureckých kočovných vln jakožto vlna přechající před Džingischánem. Usadili se na území, kde v té době byli jiní Turci, jejichž pohybová aktivita se již odbývala převážně v mešitách a spočívala v tlučení hlavou o zem. V nastalé diskusi měli přirozeně vrch Džingischánem trénování Cařihradu, kteří pak jako kobylky zaplavili celou Byzantskou říši s výjimkou Cařihradu. Až do roku 1453 docházeli otomanští dělostřelci pod cařihradské hradby na schůzky s křesťanskými paničkami. Od tohoto památného roku pak mohly (tou dobou už istanbulské) paničky, které přežily dělostřelbu, vítat své Otomany přímo na svých otomanech. Potomci Otomanů tvoří i organizační výbor a štáb konference, jehož nekřesťanské lásky se budu zanedlouho dovolávat.

Generelní směr, kterým jest mi nésti svá zavazadla po Taksímu je jasný. Je to směr, kde jsou v dáli vidět moderní výškové budovy. Taxikáři, opření o žluté vozy obklopující hotel Hilton, mne přívětivě zdraví a já jim odpovídám bodrým, spokojeným hlasem. Snažím se vypadat tak, aby bylo jasně patrné, že jsem svá zavazadla právě zakoupil a teď si zkouším, jak mi padnou. Občas si je jen tak postavím na chodník a obdivuji se jim. Mé počínání je pozorně sledováno maskovanými vojáky s odjištěnými samopaly, stojícími v zahradách veřejných budov.

Skupina Japonců ověšených jmenovkami signalizuje, že jsem u cíle. Zapařen, zíziv, bez halěře a ohledán detektory kráčím kongresovou halou k velkému obdélníku stolů uprostřed, sedám si na židli, zapaluji si zaslouženou cigaretu a říkám: „Tak tady mě máte a v zájmu budoucnosti světové vědy se mnou něco udělejte.“

Štábní Turky kupodivu budoucnost světové vědy moc nezajímala. „Vážený pane doktore, je nám velice líto, co se Vám přihodilo, ale jediné co pro Vás můžeme učinit, je přinést Vám kávu,“ což také promptně učinili. „Místa na koleji jsou obsazená a hotel Vám platit nebudem. Krom toho nám dlužíte 7 dolarů, protože Vaše banka sice od Vašeho ústavu přijala částku 250 dolarů, jak vidíme z Vašeho dokumentu, ovšem nám poslala jen 243 dolary, jak se můžete přesvědčit z tohoto dokumentu. Nemůžeme Vás zaregistrovat jako účastníka, leda snad že si vypůjčíte od svých českých kolegů 7 dolarů. Možná Vám můžeme zjistit, kde jsou ubytováni.“

Měl by tu někde být Sláva Vantoch a jeho žena. Vypátrat je se mi nezdařilo. „Ještě tu máme dva české účastníky, dr.Kvrdlíka a dr.Kvudlíka.“ Oba měli v seznamu účastníků shodná křestní jména a domovské adresy. Řekl jsem, že chci Kvudlíka a dostalo se mi očekávané informace, že Kvudlík se

ještě neregistroval. Kvrdlík však překvapivě byl ve svém pokoji a věděl od Slávy, že bych měl dorazit. „Sejdeme se na recepci.“

S úlevou jsem netrpělivě přecházel po terase kongresového paláce, na níž krojovaná vojenská kutálka hrála největší hity, které zněly tureckým ležením před bitvou u Mohače, kde Turci zabili posledního českého krále. Pak jsem, už trochu nervózně, prohlížel prospekty, srovnané do komínků v recepci konference, zatímco Jenda čekal v recepci svého hotelu. Došlo mu to a přišel. „Ahoj. Neboj, ňák to uděláme. Složíme se a zítra si něco najdeš. Musí to ale být levný, máme všichni ubytování od Progu a musíme si nechat rezervu pro případ, že by nás nechtěli z hotelu propustit bez nového zaplacení. Dnešní noc zařídí Sláva, když bude nejhůř, budeš u nich, pokud je tedy nějaký reprezentant Progu dnes večer z hotelu nevyžene. Tady máš něco do začátku a pojď na kafe.“

Sláva. Deset minut před zahájením večerního koncertu turecké lidové hudby se objevil Sláva se ženou. Přivítal mne na konferenci a vyslechl stručný výtah dnešních pohnutých událostí. Z přicházejícího houfu statistiků prahnoucích po turecké hudbě a následném malém pohoštění hbitě vyvolil příjemnou polskou kolegyni, kterou znal jako experta přes levné hotely. „Nou problem,“ řekla ta milá paní, „vezmu Vás v poločase koncertu do nejlevnější čtvrti, která tu existuje a ve které ovšem bydlím, a něco najdeme.“ Chystala se ještě večer malovat slajdy na svou zítřejší přednášku. Nás dva tedy malé pohoštění zdá se mine.

Zmínil jsem se kolegům, že se nějak necítím ve formě hledat hotel a zároveň vláčet obě zavazadla. Dočasné uskladnění kufru se však ukázalo být problémem, na kterém si téměř vylámal zuby i samotný dr.Vantoch. Kufr postupně odmítli do zítřka uschovat v recepci, v kuchyni, v šatně, v bance i ve služebně ochranky, a to přesto, že byl řádně prosvícen a opatřen jmenovkou. Na záchodku jsem si jej netroufal nechat, protože obsahoval m.j. i půllitrovou láhev karpatské brandy. Problém se nakonec vyřešil k plné spokojenosti mého kufru. Účastnil se prvního poločasu koncertu, byl se s kolegou Vantochem podívat v soukromém apartmá Hlavního Organizátora konference, byl jako paša donesen na recepci, kde mu naštěstí nenalévali (bohužel ani nenabízeli sušenky), a ke spánku byl uložen v hotelovém pokoji kolegy Kvrdlíka.

Mezitím jsme se s polskou paní doktorkou zabořili do laciné čtvrti, která se kupodivu nacházela v samotném centru města. Několikrát jsem vyběhl do prvního patra, abych vyslechl, že je plno. Celá akce se odehrála v jediné temné uličce, kde téměř každý vchod byl vchodem do „otelu“. Změnili jsme algoritmus řešení a do patra následujícího otelu vystoupala paní doktorka se mnou. Recepční bez váhání položil na pult klíč a řekl 15 dolarů. Paní doktorka zase sestoupala, já vyjel do pokoje, otevřel dvě plechová piva, abych měl zítra lehčí tašku, a nalačno usnul.

Kapitola IV. Operace nocleh

Chůze po istanbulské ulici je úkon, který lze doporučit pouze dobrodružněji založeným jedincům a který vyžaduje maximální soustředění. Chodníkem se oběma směry valí hustý dav, proudnice obou lidských toků jsou uprostřed chodníku, kde se občas střetnou nebo i překříží. Vykročit k okrajům chodníku nedoporučuji. Pod okny výkladů se poměrně zhusta vyskytují třímetrové otvory, lemované nenápadným, centimetr vysokým okrajem, kterými se po schodech vstupuje nebo padá do podzemních prostor. Ty jsou většinou obchodního druhu. U obrubníku pak postává v nepravidelných vzdálenostech množství obezřetných mladých mužů s knírky namířenými směrem k obchodům. Nevypadají, že by zaháleli. Spíše jakoby pozorně vdechovali výfukové zplodiny kolon automobilů projíždějících za jejich zády a odhadovali dnešní průměrné oktanové číslo. Ačkoli tedy není zcela patrné, co vlastně dělají, je naprosto jasné, co by udělali, kdybyste do nich vrazili.

Dále může na chodníku stát zaparkované auto, sedět osoba s dítětem nebo cigaretou v náručí, ležet hromada rezavých trubek, suť a Bůh suť' co ještě. Uprostřed chodníku je např. oblíben metrový betonový květináč naplněný plechovkami od Coca-coly.

Je-li chůze prostá poměrně dobrodružným podnikem, přecházení křižovatky po přechodu pro chodce na zelenou je úkonem, při kterém je lépe nechat se zastoupit kaskadérem. Kolony aut stojících na červenou před přechodem a za přechodem nejsou rozříděné a je nutno se mezi auty proplétat. Kterékoli z nich do vás může najet nebo nacouvat. Na vniknutí do každé mezery mezi nárazníky je více adeptů, kteří neváhají. Vznikne-li mezi auty větší průrva, vjede do ní z nečekaného směru prodavač s károu broskví nebo pečené kukuřice. Toto základní schéma může doplnit i některý z všudypřítomných hbitých přepravců obrovských žoků na dvoukolých vozících, jakým se na poště říkalo rudl, a tramvaje, které kupodivu jezdí po kolejích, ale zato i na červenou. Podle místních dopravních předpisů je jakoukoli srážkou s povozem (i na přechodu) vinen pěší kaskadér, který tedy po případné srážce učiní nejlépe, když vezme své přeražené končetiny na ramena a promptně se vzdálí.

Do Vantochovic hotelu jsem dorazil pozdě, ale ještě jsem stihl v jídelně posnídat kávu a zbylé chlazené kousky melouna. Sláva převzal tašku s plechovým pivem, vybavil mne svou legitimací, opravňující majitele požadovat levný nocleh ve studentském herbergu a vyslal mne do informačního centra zjistit, zda se tu tyto vyskytují a zda stojí za bližší ohledání.

Cestou mne dav vlačil do jakéhosi parku. Prošel jsem soutěskou vytvořenou několika stánky z obou stran chodníku, před něž prodejci vyskládali své boty, malované talíře a zapalovače, překročil jsem zahalenou stařenu, která seděla uprostřed soutěsky na dece s pravnoučtem a s krabicí, v níž se

černalo několik mincí, a náhle jsem se ocitl před svou první mešitou. Neodolal jsem. Odbočil jsem z vytyčené trasy, prošel sloupovým nádvořím s kašnou uprostřed, na koberečku před závěsem do mešity uložil boty do poličky, a neustále pošilhávaje po dozorčím Alláhova svatostánku, zda nebude chtít nějaké vstupné, jsem pronikl do rozlehlého vzdušného krychlového barevného magického prázdna.

Při výstupu z mešity jsem se neubráníl zkušenému nájezdu mladého zarostlého kočovníka, který mi vnutil svazek pohledů za mou jedinou marku. Zdálo se, že mi vše děkuje, ačkoli původně chtěl marky dvě.

Mladý muž v informačním centru řekl „Nou problem“ a zmínil se o dvaceti dolarech. Zřejmě mi dobře nerozuměl. Otevřel jsem taštičku, abych mu na vypůjčené legitimaci ukázal, že jsem student a žádám si ubytování levného.

Legitimace tam nebyla. V taštičce byly jen cigarety, zapalovač a balíček pohledů. Prohledal jsem tu vyprázdněnou desetinu krychlového decimetru snad desetkrát. Kde nic tam nic.

Mohla zmizet jediným způsobem: vypadla při výlovu marky. Prodíral jsem se zpátky k mešitě. Malí prodavači průvodců Istanbulem, kteří se kolem mne při mém horečném štrachání v taštičce seběhli, se zklamaně vraceli na svá stanoviště.

U vchodu do mešity se mezitím změnil dozorčí. Nový dědek vypadal ještě zchátralěji než předešlý a kočovník se někam uklidil, zřejmě zkapalnit mou marku. Centimetr po centimetru jsem zkontroloval dlažbu nádvoří a vnitřek kašny, a šel se dědka zeptat, zda se nenašla taková malá kartička se jménem Vantoch. Dědek pronesl dlouhou řeč, v níž se pečlivě vyhýbal všem indoevropským slovům, kterou jsem si přeložil jako nikoliv. S omluvným gestem jsem rozhodně odklopil víko odpadkového koše při dozorčím pultu. Koš byl prázdný.

Možná zbytečně vzrušenou taneční kreací jsem dědkovi znázornil, že mne eminentně zajímá osud bývalého obsahu odpadkového koše a dědek mi podobným způsobem, klidnějším ale rozvláčnějším, sdělil, že tento byl přemístěn neznámo kam.

Vyšel jsem ven. U zdi mešity se nacházely celkem tři potenciální možnosti výskytu legitimace. Našel jsem malý klacík, jehož pomocí jsem postupně zkoumal svrchní vrstvy všech tří páchnoucích památek nedávné historie Istanbulu. Můj výkon pečlivě sledovaly stařeny zahalené v pestré tuniky, které vedle na trávníku zřejmě absolvovaly kondiční přípravu na druhou směnu do soutěsky.

Úspěch se však nedostavil. Dosud nevím, jak to Slávovi řeknu. Ztráta je to zdá se nevratná, se začleněním do kategorie mládeže musel mít problémy už před dvaceti lety, kdy si legitimaci pořizoval. Asi se to až dočte.

Kapitola V. Operace kufr

Z hroznu vědců míchajících kávu v recepci konference jsem oddělil své dva sponzory a zahájil miniseminář. Dr.Kvrdlík přednesl výsledky průzkumu univerzitního herbergu: „Má dvě oddělení. V jednom stojí noc dvacet dolarů, ve druhém, a teď pozor, dobrá zpráva, ve druhém je přespání zdarma. Horší zpráva: bydlí zde turečtí bezdomovci.“ Bližšímu ohledání této slibné lokality mu prý zabránila neprostupná pachová bariéra, kterou by snad bylo možno překonat postupnou adaptací podobně, jako se potápěč pozvolna adaptuje na větší a větší hloubku. K aplikaci navržené metody se mu však nedostávalo času, ježto hodlal vyslechnout přednášky, a myslím, že ani potřebné tvrdosti. Já jsem velice stručně a vágně pohovořil o neúspěchu své mise a odrazil spršku dotazů dr.Vantocha, kterými se mne snažil přimět k bližší specifikaci jeho příčin. Konečně předsedající kapitán Vantoch rozhodl, že zůstanu v původním hotelu, podepřel své rozhodnutí několika zánovními bankovkami, a sestavil operační jednotku ve složení dr.Kvrdlík a já, pověřenou úkolem přemístit do hotelu má zavazadla.

První fáze řešení úkolu spočívala v pěším přesunu operační jednotky z konferenčního prostoru na základnu, kde se nalézal můj kufr. Na základně zvážila výkonná část operační jednotky možnost opakovat ve druhé fázi první fázi ve zpětném směru s kufrem a došla k názoru, že to je vyloučeno. Vedení jednotky pak na plánu Istanbulu vytyčilo optimální transportní trasu, poněkud sice komplikovanější co do použití prostředků hromadné přepravy, ale s kratším pěším úsekem. Možná ne kratším, ale z kopce. Výkonná část byla posílána Becherem a byl jsem vyslán plnit zadaný bojový úkol.

Překonal jsem pěší úsek a nasedl do autobusu, který mne dle instrukcí zavezl do přístavu, jehož jméno znělo přibližně jako Ödönödö. Do přístavu jsme přijeli po mostě, pod nímž se nacházela dvě autobusová nádraží propojená asi dvěstěmetrovým podchodem. Plánek akce však zůstal na základně a na název autobusové stanice nejbližší místu určení výkonné jednotky jsem si nemohl vzpomenout. Věděl jsem však bezpečně, že je někde v blízkosti sousedního mostu přes zátoku a že to tam poznám.

První dotázaný mne bez zaváhání poslal podchodem. Na druhém nádraží jsem vlezl do nejbližšího autobusu, ukázal řidiči na most, který byl i skrze špinavé sklo v dálce částečně viditelný a řekl „bridž“. Řidič vrtěl hlavou. V autobuse se zvedl muž, který kdyby trochu omládl, zesílil a trénoval mohl být dobrým pivotmanem, vytlačil mne z autobusu a posunky mne vyzval, abych jej následoval. Zamířil k podchodu.

Nehodlal jsem nést kufr už ani metr, který by nebyl nezbytný. Stál jsem na místě a sledoval muže, jak se proplétá mezi auty a chodci, neustále mi rukou naznačuje, abych jej následoval, dokud nezmizel v podchodu.

Jako dalšího spolupracovníka jsem si vyhlédl muže, který neměl černé vlasy ani knírek. Pojem "bridž" neznal, ale když jsem jednou rukou znázornil vlny a druhou rukou přes ně překlenu, zahořely v jeho inteligentní tváři jiskérky. Ukázal mi na most u nádraží. Chyběla mi třetí ruka, kterou bych mu znázornil sousední most. Snažil jsem se mu totéž znázornit prsty, ale jiskérky pohasly. Ukázal jsem mu na sousední most rukou, která původně znázorňovala vlny, ale v udaném směru, stejně jako ve všech ostatních směrech, stály autobusy. Vybídl mne, abych šel za ním a zavedl mne do autobusu, o kterém se domnívám, že se domníval, že na něj ukazují. Už mi to bylo jedno. Autobus byl prázdný. Zanesl jsem kufr na zadní plošinu a vyčkával věci příštích.

Po čase jsem si všiml, že všichni, kdo postupně nastoupili, nemají košile, ale jsou podivně ovázaní nějakým sukmem. Vypadali jako členové zakázané náboženské sekty odjíždějící na místo obětního rituálu. Kurdové? Popadl jsem kufr a vykročil do uličky. Právě v tom okamžiku autobus zavrčel a zavřel dveře. Lehce jsem se předklonil, abych své setrvačné hmotnosti pomohl ustát počáteční cuknutí, autobus se však rozjel pozpátku. Podařilo se mi oddělit se od sektáře, kterého jsem porazil, právě včas, abych byl očitým svědkem toho, jak se autobus rozbije o zeď, kterou nádraží končilo. Těsně před zdí autobus nečekaně zastavil a tentokrát na oplátku sektář srazil mne. Vstal jsem, vykročil, vzal si u průvodčího zpět svůj lístek, který se barvou nápadně lišil od ostatních a donutil řidiče, aby otevřel. Dověkl jsem kufr znovu na nástupiště, sedl si na něj, očistil se a zapálil si cigaretu. Cigareta mne uklidnila. Usoudil jsem, že každý autobus někam pojedje, hlavně už odtud, a nastoupil do toho, který právě přijel k nástupišti. Rozhlédl jsem se až uvnitř. Měl jsem asi podobný pocit jako děcko, kterému kouzelník vytáhne z nosu pingpongový míček. V autobuse seděli lidé ovázaní sukmem a sektář, s nímž jsem si před deseti minutami hrál na kuželky, mi s významným úsměvem pokynul. Řidič zavřel dveře a bus vyrazil, tentokrát dopředu. K mému naprostému úžasu jel autobus správným směrem a u kýženého mostu řidič otevřel a pustil mne ven.

Nebyla to ovšem stanice, ze které bych našel cestu do hotelu. Možná i našel, ne však s kufrem. Zastavil jsem taxík, zdůrazňuje si, že primárním cílem akce je nocleh – zajistit a teprve druhotným nocleh zaplatit. Ukázalo se však, že jméno hotelu, do něhož dopravuji kufr, mi v tom vzrušení vypadlo z paměti. Na hledání hotelu pomocí taxíku a metody pokusů a omylů se mi svěřených bankovek zdálo málo. Jezdil jsem tedy zkusmo autobusy tam a zpět, dávno už mi došly lístky, ale řidiči, kterým jsem na jakési dotazy odpovídal česky a čím dále stručněji, se zalekli odhodlání, které ze mne sálalo, a vozili mne i kufr až do chvíle, kdy jsem správnou stanicí bezpečně poznal.

Hotel se jmenuje El Gato. Legáto, napadlo mi, to bych si mohl zapamatovat. V Legátu měli volný jednolůžkový pokoj, do kterého jsem už bez problémů v dalších fázích přemístil tašku s pivem i tašku s konferenčními

sborníky. Ještě oblečený jsem otevřel první plechovku, odkrojil kus salámu a snědl jej i s obalem.

Kapitola VI. Resuscitace

Do pokoje se snáší soumrak. Jsem čerstvě vykoupán a směs salámu, rajčat a karpatské brandy příjemně hřeje v žaludečním kraji. Na láhev jsem fixkou nalinkoval šest dílků, jeden na každý den, jak je doporučeno v příručce *Co dělat v případě ztroskotání*. První dílek už je celý průhledný. Zapaluji si cigaretu. Přišla chvíle se podívat, kdo to pod okny zadního traktu Legáta tak hlasitě pracuje.

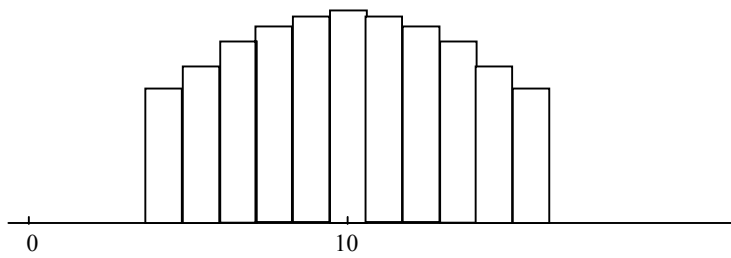
Vyšel jsem na balkón. Dole za dvorkem je dokončováno první patro jakési stavby. Dva polooblečení muži buší kladivky do prken, kterých je na podlaze druhého patra několik velkých hromad. Třetí natahuje kabel a já jen doufám, že se nesnaží instalovat reflektor. Tři další muži stojí nehnutě v řadě, knírky namířeny ve směru bušení. Nezdá se, že by se účastnili pracovního procesu jinak než účastí. Možná je to výcvik budoucího chodníkového družstva.

Zašel jsem si do pokoje přeříkat si svou zítřejší přednášku a znovu vyšel na balkón. Je vlhý, opojný večer. Dvorek pod balkónem přímo vybízí, aby se do něj vysypávaly popelníky. Neodolal jsem. Reflektor na stavbě ještě není. Trénující muži mají pauzu, stojí na okraji patra a pokřikují na černé kšticce pochoduující na ulici pod nimi. Možná pokřikují na děvčata, spíš bych ale tipoval, že se chlubí kamarádům, že jsou v pracovním poměru. Jejich roli převzal velký zavalitý Turek v černém obleku, který bedlivě sleduje, jak ti vyslečení vytahují z prken velkými kleštěmi hřebíky, které tam před chvílí zatloukali. Zdá se, že muž právě rozhodl, že ve druhém patře bude sklad prken.

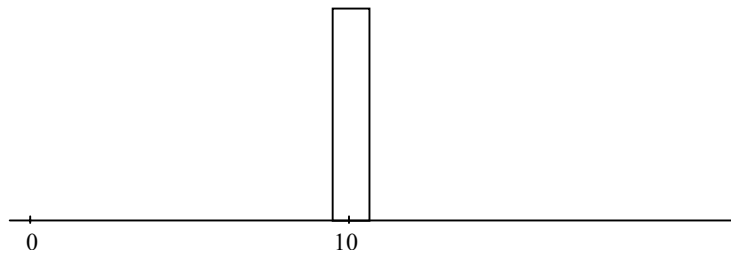
Kapitola VII. Konference

Statistika je přesný součet nepřesných čísel. Lidová definice statistiky je vtipná a výstižná, až na jednu zásadní maličkost. Statistik se nezajímá o součet, a vlastně příliš ani o průměr, který v definici má správně být místo součtu. Statistik se zajímá o rozdělení.

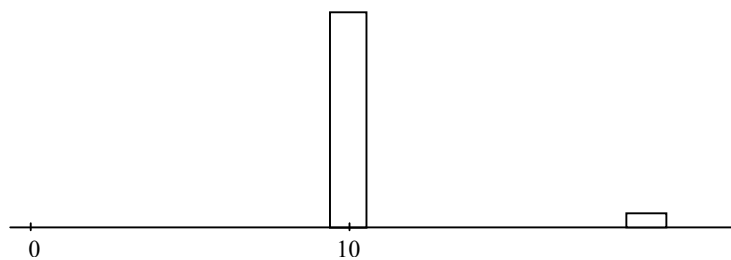
Průměrný plat v České republice je, dejme tomu, 10 000 Kč. Nechť je rozdělení náhodné veličiny plat ve tvaru kupole mešity (na obrázcích značí výška každého obdélníku počet lidí s platem v určitém rozmezí děleno počtem lidí s platem).

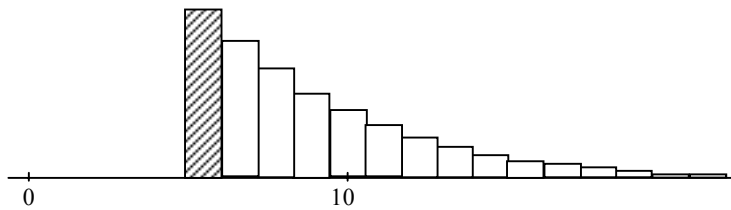
Průměrná hodnota platu situaci charakterizuje jen hodně přibližně. Pokud by se ovšem všechny platy vešly do jednoho obdélníku a rozdělení by mělo tvar minaretu,

byl by průměr docela výstižný. Takové rozdělení platu měli asi na mysli utopičtí socialisté. Představitelé reálného socialismu měli spíše na mysli rozdělení, které pracovně nazveme minaret s kadibudkou.

Poznamenejme, že najít nějaký zobecněný průměr, který by jedním číslem charakterizoval data pocházející z rozdělení s kadibudkou, je náročným úkolem robustní statistiky. Dnešní skutečné rozdělení náhodné veličiny plat je přibližně znázorněno na dalším obrázku.

Už na první pohled je zřejmé, že průměr (stejný jako v předešlých případech) toto rozdělení necharakterizuje vůbec. Když budete hledat zaměstnání, tak vám nejpravděpodobněji nabídnou nejpravděpodobnější hodnotu, která je ve šrafovaném obdélníku vlevo. Statistici ji nazývají modus. Je dobré si zapamatovat jeden důležitý princip: Modus nebrat.

Statistika vychází z pozorování. Je to pozorování, že se nikdy nepodaří získat tolik dat, aby z nich bylo možné rozdělení zkonstruovat. V případě náhodné veličiny plat je kupříkladu jistě možné získat dostatečné množství dat na daňovém úřadě. Tato metoda sběru dat však vede k závěru, že průměrný plat podnikatele je nižší než podpora v nezaměstnanosti. Reprezentativní data nezískáte ani přímým dotazováním: některých respondentů se prostě dotázat neodvážíte a k jiným vás nepustí jejich ochranka.

V zájmu exaktnosti je nutno ještě dodat, že jsou i případy, kdy se statistik o rozdělení raději nezajímá a přistoupí k odhadování nějakých charakteristik rovnou. Tak je tomu na příklad při studiu ekonomických časových řad, kterým byla věnována jedna sekce konference. Časová řada řekněme vypadá takto

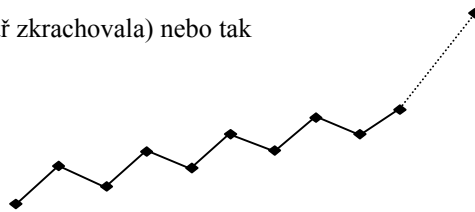
a může představovat vývoj kurzu dolaru nebo cenu akcií cestovní kanceláře na burze v čase t . Úkolem je predikovat, jaký kurs nebo cena bude v čase $t+1$, tj. zítra. Řada důmyslných metod dá v našem jednoduchém příkladě stejný výsledek,

který se ale nemusí shodovat se skutečností následně pozorovanou v čase $t+1$. Skutečnost může vypadat i tak

(cestovní kancelář zkrachovala) nebo tak

(kurs vyskočil zavedením balíčku opatření). Predikovat balíček opatření, krach cestovní kanceláře nebo vytunelování banky zatím statistika neumí, což je možná důvodem, proč se u nás statistici predikcí ekonomických řad neživí tak dobře, jako jejich kolegové ve světě.

Istanbulská konference je z rodu mamutích - má 1200 účastníků. Mamutí konference má své kladné stránky. Můžete vyslechnout přehled současného stavu všech možných podoborů, přijede řada osobností jejichž knížky máte nebo byste chtěli mít ve své knihovně a se kterými můžete promluvit a vaše přednáška je otištěna ve sborníku, který bude číst minimálně 1200 lidí. Mamutí konference má i své záporné stránky. Tytéž. Přednášky, které vás zajímají, běží současně v mnoha sekcích, a vy můžete být, pokud právě ne-transportujete kufr Istanbulem, pouze na jedné. S osobnostmi, se kterými chcete pohovořit, hodlají pohovořit i stovky dalších. A pravděpodobnost, že si z deseti kilogramů přednášek někdo před spaním vybere právě vaše dvě stránky, je sice větší než nula, ale není od nuly k rozeznání ani pod mikroskopem.

Z pestrého odborného pořadu konference se zmíním už jen o tom nejzajímavějším, t.j. o své přednášce, která proběhla ve čtvrtek ve druhé části odpolední sekce Pravděpodobnost II. Přednáška byla opravdu zdařilá. Bez sebemenšího zaváhání řekl přednášející o svém nápadu vše podstatné. Zahájil pečlivě nacvičenou větou „Pokusím se ukázat, že existuje určitá funkce náhodné veličiny, která by mohla mít jisté uplatnění v některých teoretických úvahách“ a skončil v rekordním čase 12 minut. Dobrá příprava - základ úspěchu. Byl po zásluze oceněn bouřlivým potleskem dvou posluchačů, předsedajícího a řečníka, který mluvil poslední. Ten pak začal méně skromně slovy „Ještě nikoho nenapadlo...“ a skončil větou „...a výpočet se tak zrychlí třicetkrát“. Třicetkrát, to je dost. Výpočet čeho mi sice uniklo, ale rovněž bouřlivě jsem zatleskal. (Většina účastníků tou dobou navštívila cestovní kanceláře a kupovala víkendové zájezdy do Tróje, Efezu, Halikarnassu a hlavně pryč z Istanbulu. Zájezdy byly pětikrát levnější než zájezdy organizované organizátory konference.)

Ke konferenci patří i řada doprovodných společenských akcí. Některé jsou zahrnuty v ceně konference, a ty mají stoprocentní účast. Pokud nejsem účastníkem konference já. Pondělní uvítací večírek v paláci moderních sultánů 19. století v Besiktas jsem propásl prostřednictvím Progu, na úterní ochutnáv-

ku tureckých kapalných výrobků po koncertě jsem alespoň vyslal svého zástupce - kufr. Některé akce naopak nejsou v ceně a naopak je třeba cenu zaplatit v dolarech. Takovou akcí byla například závěrečná recepce za padesát dolarů. Takové akce účastníci, kteří se v mládí ve škole učili ruštině, zásadně ne navštěvují.

Podařilo se mi zúčastnit se pouze dvou z oficiálních akcí zahrnutých v ceně. Při přednášce o turecké architektuře jsem seděl příliš vzadu. Promítané obrázky byly pěkné, ale ze slovního doprovodu ke mně dosahovala pouze samohláska ō, kterou paní profesorka zahajovala svá souvětí.

Nemínil jsem chybu opakovat a na slavnostní výroční zasedání Mezinárodní statistické společnosti jsem se dostavil už těsně po zahájení, jsa odhodlán se pocvičit ve slavnostní angličtině. Sedl jsem si do prostředního bloku druhé řady, kde zůstalo volné krajní sedadlo. Blok měl nejméně šedesát křesel bez přerušení uličkou či jiným únikovým prostorem.

Prvním bodem programu bylo uctění památky statistiků, kteří se Istanbulu nedožili. Předsedající přečetl rozsáhlý seznam, z kterého jsem získal dojem, že někdy v období mezi posledními dvěma konferencemi se konala expedice švédské královské statistické společnosti k Bermudskému trojúhelníku.

Druhým bodem bylo udílení vyznamenání, nerozuměl jsem dobře za co. Předsedající vyvolal první jméno. Znělo turecky. Zvedl se muž po mé pravici. Vstal jsem, vstoupil do uličky a Turek zamířil na pódium, kde se jej chopili potřásací rukou. Posadil jsem se. Auditorium nám zatleskalo. Na vyvolání dalšího jména zareagoval Turek sedící nyní vedle mne ob jedno prázdné sedadlo. Vstal jsem, Turek prošel, sedl jsem si, potlesk. Ukázalo se, že všichni Turci, očekávající vyznamenání, zřejmě za přípravu této konference, seděli v abecedním pořádku v mé řadě. Ahmed nebo Abdulhamid chyběl. Nikde v blízkosti nebylo záchranné křeslo, takže jsem se zvedal v rytmu procházejících Turků, až to mohlo budit dojem, že moje činnost patří k vyznamenávacímu rituálu, kdybych ovšem měl sako a kravatu a ne tričko.

Konečně byl celý soubor zasloužilých Turků přemístěn na pódium. Předsedající však neskončil, ale vyvolal jméno korejské. Za prolukou patnácti volných sedadel se zvedl Korejec a vykročil směrem ke mně. Za ním prosvítalo dalších patnáct podobných. Za čtyři roky bude konference ISI v Soulu. Zřejmě budou vyznamenávání budoucí organizátoři za budoucí přípravu své budoucí konference.

Zvedl jsem se ze sedadla ještě dříve, než ke mně dorazil parfém prvního z budoucích zasloužilých korejských organizátorů a odebral jsem se, sledován zraky celého auditoria, do haly na kávu. Káva je zahrnuta v ceně.

Když jsem po své přednášce a nezbytné kávě vyšel na denní světlo, zastavil mne před budovou příjemný muž, co že se tu koná. „Statistická konfe-

rence“ odpověděl jsem po pravdě. „To se koná v pěkném místě,“ řekl, „překrásný Istanbul!“ Nesmírně překvapen jsem se zadíval směrem, kterým se rozmáchl. Nad blýskavým modravým mořem, na kterém se houpaly bílé lodě, se soukaly do kopců členité cizokrajné baráky zalité sluncem. Stovky štíhlých bílých minaretů se tyčily nad šedými kupolemi mešit a nad vodopádem zeleně stékající pod námi do moře se vznášela sněhobílá lanovka. Nedalo se odporovat. „Yes“ odpověděl jsem. Byl z Paříže a já z Prague. Dva Evropané, budoucí kolegové z NATO, se setkali v Orientě. „Taky bydlíte v Hiltonu?“ zeptal se jeden z nich. „Nou,“ odtušil druhý, který znal z Hiltonu jen taxikáře. Ten Klaus ty západáky našim plánovaným vstupem do NATO pěkně zmátl. „Škoda,“ pokračoval v konverzaci první. „Yes,“ řekl procítěně druhý. Oba budoucí kolegové si pak potřásli pravicemi, jeden se odebral do Hiltonu okusit tureckou kuchyni a druhý odjel do Legáta okusovat salám.

Cestou jsem se usmál na jednu tureckou dívčinu. Mladé Turkyně jsou trochu podmráčené, ale když se vyvedou, jsou vyvedené, tak jako mladé dívky na celém světě. Dbají na to, aby jim oděv a strůj těsně obepínala jejich příjemně se pohupující oblíny. Starší Turkyně naopak bývají, asi docela rozumně, zahaleny od hlavy až k patě. Vytáhl jsem úsměv z rejstříku, o kterém už ani nevím, že tam je, úsměv jednoznačný ve své mnohoznačnosti. Dívka široce rozevřela oči a pak, proti všem předpokladům, úsměv opětovala. V tomto oboru je, jak známo, možné všechno, ovšem jedinec, který strávil odpoledne v sekci Pravděpodobnost II a má v kapse penízů tak na čtyři rajčata, když bude stánkař slušný, by měl uvážit pravděpodobnost, že ho dívčina pozve srozumitelnou řečí na zmrzlinu. Tato pravděpodobnost mi sice připadala vyšší než pravděpodobnost toho, že si někdo přečte mé dvě stránky ve sborníku, ale nevymrštila mne ze sedadla autobusu. Bus se rozjel, slečna zamávala a ke škodě tohoto vyprávění mi zmizela ze zorného pole.

U stánku jsem zakoupil tři velká rajčata a v obchodě s názvem Meydan láhev dobré vody. Je zde v přepočtu asi stejně draho jako u nás, což pro většinu cizinců znamená levně. Večer jsem vypral. Mám sice plný kufr čistých triček a košilí, ale chtěl jsem se ujistit, že pachy, které se převalují v pokoji, mají pouze externí zdroje.

Kapitola VIII. Výprava k počátkům civilizace

Ráno jsou ještě potmělé ulice a uličky Istanbulu prázdné, nepočítám-li muže spící a muže nehybně opřené o košťata. Nejlépe se běhá po hlavních třídách. Milosrdný větřík zde ředí noční vůně Orientu, usazené v úzkých uličkách, do přijatelné koncentrace. Vynález popelnice ponechal Turky chladné. Odpadky se vyhazují na místo, kde by taková popelnice asi stála, kdyby byla. Konsensu o vhodném místě pro případnou budoucí popelnici je obvykle

dosaženo v obchodních čtvrtích. V obytných ulicích je každý přesvědčen, že by popelnice měla stát přede dveřmi nebo pod okny domu, ve kterém bydlí.

Proběhl jsem podél obou nejslavnějších mešit a zamířil k sultánovu paláci. U vchodu vedle samopalníka volně pobíhali čtyři psi barvy turkeštánských pouští. Celek působil dojmem, že má určité instrukce, na které jsem nebyl příliš zvědavý a vydal jsem se opačným směrem k moři. Na nábřeží postávali rybáři a stolky zatím opuštěných rybích restaurátů. Nad Asií vyšlo slunce. V zálivu kotvily desítky bílých lodí s půlměsícem na stožáru. Voda začínala souvislým kobercem miliard sépií. Ty šťastnější ožíraly pečenou kukuřici, ty méně šťastné se musely spokojit polystyrénem.

V Legátu jsem vyklusal až do svého patra. Ve všech patrech bylo plno černých igelitových pytlů. Místy jsem je musel odkopávat z cesty, abych vůbec prošel. Uklízečky tu jsou zřejmě pracovitě. Než odejdu na přednášky, budu muset zamaskovat díru v prostěradle, kterou se mi včera podařilo propálit při dvou dílcích karpatské.

Na oběd (krajíc chleba, rajče a jemná paštika) docházím do veřejného zdevastovaného parku pod konferenční budovou. U vchodu tam nestojí žádný samopalník a nikdo mi tam nestrká detektory pod košili. Projdu restaurací, jejíž personál, který je proti hostům v přesile, se na mne přátelsky usmívá, a vyhledám svou lavičku, na níž v klidu poslouchám čtvrttóny vzlínající z betonové plochy hluboko pode mnou. Dnes je lavička obsazena asi desetiletými cikáňaty. Když jsem mezi nimi procházel, nabídl mi jedno z nich doušek z téměř dopité láhve Johny Walkera. Včera jsem se dočetl v jednom z dílů sborníku, že v Asii mají AIDS i děti. Pozorně jsem se rozhlédl, zda některé z přítomných nemá rozbitá ústa a zhluboka jsem se napil. Nad paštikou dítka ohrnula nosy.

Odpoledne tedy konečně za památkami. V přízemí archeologického muzea jsou egyptské a fénické sarkofágy a veliký náhrobek Alexandra Velikého, sochy antických bohů a busty římských císařů. Sympatickým dojmem, kromě několika Afrodít s překrásným pozadím, působí i Dioklecián. Těžko věřit, že právě on nechával křesťany opékat na mírném ohni. První patro je plné nádobí: bronzová předchůdci turecké cezvy na vaření kávy, červeně pruhované nádoby sumerské a stovky hrníčků, lžic a váz, slepovaných z tisíců malých úlomků vykopaných v Tróji. Hlavní špeky své sbírky však pan Schliemann nebo kdo odvezl.

Nejvíce času jsem strávil s kamennými deskami potesanými klínovým písmem, které vypadá jako rozsypaný čaj. Pokoušel jsem se rozluštit některé nápisy. Tedy, ne originály, ale jejich anglické překlady. Dalo to dost práce, protože jsem neměl brýle. „Lö -gépum si bere za ženu dceru Ewista, která mu slibuje doživotní věrnost. Dále se zavazuje, že nenarodí-li se jí z manželství do dvou let syn, koupí mu otrokyni, kterou v případě, že se nějaký ten syn narodí,

může zase prodat, komu uzná za vhodné.“ Staří Sumerové byli praktičtí. „Za vyražené dva zuby ve rvačce obdrží poškozený od původce mintu stříbra.“ Chaldejští zákonodárci měli zřejmě s nezávislými soudy své zkušenosti.

Ježto jsem usmlouval strážce muzea a neplatil vstupné, dal jsem si na zahradě v kiosku pravé turecké kahve. Nevím, zda je předtím nechávali dvacet minut přecházet varem v cezvě, naservírovali mi je okamžitě, ale bylo to jiné kafe než to, co piju na konferenci. Pomalu jsem upíjel u stolku uprostřed mramorových trosek antických soch a byzantských náhrobků a zcela banálně rozjímal o pomíjivosti věků, života a peněženek.

Dole pod muzeem v zábavním parku Gúlhane žádná melancholie nevládla. Stánkaři i jejich náhončí zde byli hlučnější, přátelštější a neodbytnější než jinde. Kráčel jsem středem cesty mezi stánky a koutkem oka a kouskem nosní dírky sledoval voňavá lákadla, opékající se na mírném ohni. Na konci parku, kam všichni směřovali, bylo veliké půlkruhové hlediště. Našel jsem si lavici, která nebyla moc rozlámaná, a pozoroval turecká děcka, jak si, slovy Karla Plíhala, zpívají spolu s reprobodnou. Čtvrťtóny. Beatles sem zřejmě ještě nedorazili. Zdálo se, že zde časem vypukne koncert, ale když elegantní odbarvená blondýnka ohlásila začátek, přišel na pódium kouzelník, který měl ještě několik vedlejších úvazků jako imitátor, loutkař a komik, a odmítal pódium opustit. Soustředné půlkružnice bílých zubů a černých kšticí sice vybuchovaly smíchy, ale já jsem usoudil, že jsem svůj salám a rajčata nechal čekat již příliš dlouho.

Staré město v okolí Legáta vypadá večer jako velkoměsto, sice poněkud stíněné, přelidněné a temné, ale se všemi atributy, které má večerní velkoměsto mít. U stolků hospůdek, vyhřezlých na chodník i do vozovky, zasedají turisté jen tak v košilích a hrabou se v kebabu. Pod neony na hlavní třídě Aksaray, které po jednom dílku karpatské a při troše fantazie vzdáleně připomínají Picadilly, postávají tuzemští diskutéři. Z jejich hloučků se občas oddělí dobře oblečený mladý muž a láká exoticky vyhlížející chodce, ke kterým v Istanbulu patřím i já, na jakýsi celonoční program za cenu jednoho nocležného v Legátu.

Kapitola IX. V říši Byzantské

Od pasu výš vypadá staré město lákavě i ráno. Atmosféru vytvářejí hlavně vývěsní štíty a reklamy, které jsou nesmírně barevné a trčí kolmo nad chodníky, a ovšem Slunce, pokud se do úzkých ulic treffi.

Na snídani chodím do hotelu, kde bydlí Vantochovi. V recepci zamumlám Vantoch 311, vyjedu výtahem a sejdu po schodech do stolovny, kde si na stůl položím klíč od Legáta, který má stejnou mosaznou hrušku jako zdejší. Snídám kávu, vejce a melouny.

Na konferenci je třeba se dopravit autobusem. Nastupuji ve spodním patře mimoúrovňové křižovatky, kde jsou na obou stranách chodníku v déli asi 60m vyskládána horská kola. Další hrozny visí ze stropu, další stovky jsou v rámech v krámech. Za celou dobu pobytu v Istanbulu jsem nejenom neviděl nejen jejich kupce, ale ani sebevraha, který by jel po městě na bicyklu. Majitel pravděpodobně pere špinavé peníze. Dobře činí, protože kdo vezme turecké liry do ruky, už si ani nemusí omývat rājčata.

Padesát metrů od konečné autobusu na Taksímu sedí denně na chodníku hubený, bělovlasý, bělovousý, důstojný starý muž v tmavém saku. Sedí po tureckém způsobu, aby mu lidé nešlapali na nohy, opírá se zády o zídku a vedle sebe má osobní váhu. Usmívá se na mne jako na zřejmě jediného potenciálního zákazníka a já se mu s respektem ukláním: Prožil život, jehož detaily neznám a raději znát ani nechci, a neztratil přitom svou důstojnost. Zastavím se u něho a říkám "Merhaba". "Merhaba, effendi," odpoví a úsporným, ale stále ještě elegantním pohybem své paže upozorní na přítomnost váhy: „Vstupte, pane, připravil jsem ji jen pro Vás.“ Já mu vždy česky sdělím, že den, kdy využiji jeho služeb, se každým dnem nezadržitelně blíží. Oba z toho máme radost. Trochu mi snad jen vadí, že váha je automatická, takže mi děda nebude moci v té slavnostní chvíli předvést svou profesionální erudici. "Allaha ismarladik," nashledanou, řekneme si nakonec. Umím turecky ještě "otel", ale to při naší konverzaci neužívám, protože nevím, zda bych tím zasáhl oblast dědova zájmu.

Město Konstantinopolis podlehlo ve své historii jen třikrát. Křižácké výpravě r. 1204, české vášni pro počestování cize znějících názvů a Turkům. Zatímco Češi ponechali architektonické skvosty města nedotčeny (pouze je přejmenovali na Cařihrad), křižáci a Turci se jich dotkli natolik důkladně, že to, co zbylo, dnešní turista snadno obejde za jediné odpoledne. Vae victis. Běda přemoženým. V zájmu objektivitě je nutno dodat, že se tak stalo ve spolupráci s občasnými zemětřeseními.

Město se původně jmenovalo Nový Řím a jeho stavba byla koníčkem římského císaře Konstantina, který prý sám narýsoval jeho hradby. Uvnitř hradeb zůstalo původní malé řecké městečko, Byzantium. Sám Konstantin si Nového Říma neužil, ale o necelá dvě století později, za císaře Justiniána, již bylo Konstantinopolis hlavním městem zbytku římské říše. Na místech, kde ještě v době Jiřího z Poděbrad stával císařský palác a senát, je dnes park. Nejsou v něm sice Vietnamci se svými stánky, ale to je asi jeho jediná přednost.

Staří byzantští architekti přišli na to, že k antickému tradičnímu mramoru se hodí zlato a mozaika, že sloupy nemusí podpírat jen strop, ale i arkády a že kupoli je možno podepřít tak nenápadně, že vypadá, jako by se vznášela, a postavili na okraji dnešního parku chrám boží Moudrosti Hagia Sofia. Křižáčtí architekti přišli na to, že se zlato dá z chrámu vylámat a odvézt. Turečtí archi-

tekti zase přišli na to, že když se mozaika otluče, mramor přelakuje něčím, z čeho časem zbydou zašlé šmouhy, když se tu a tam rozvěsí něco nápisů velebících Alláha a do rohů se postaví minarety, vznikne mešita jako vyšitá. Mešitu Hagia Sofia sice poněkud hyzdí antické a baalbecké sloupy, ale ty se, zřejmě oprávněně, turečtí architekti obávali strhnout, aby to celé nespadlo.

Nedaleko chrámu-mešity Moudrosti se v podzemí nalézá moudrá světská stavba z doby Justiniánovy. Je to vodní nádrž rozlohy trávníku stadiónu Maracanná a výšky třípatrového domu, která, spoře osvětlená, tvoří tajuplný chrámový prostor plný antických a byzantských sloupů zrcadlících se ve vodní hladině. Je to jediná byzantská stavba, které se ruka, vedená praktickou ideologií islámu, nedotkla. Neboť stejně jako v Cařihradu, i v Istanbulu chyběly zdroje pitné vody a pít je nutno a umývat si nohy přikázáno. Na byzantské vynálezy „zlatého věku“, tj. na ikony a chrámy s mnoha kupolemi a terasami, je lépe se jet podívat do Benátek, Kyjeva nebo Moskvy, kam byzantské umění expandovalo a kde lze zastihnout jeho špičkové produkty, jako chrám sv. Marka a chrám Vasila Blaženého. Zbytkem istanbulským jsou mozaiky uvnitř kupolí chrámu-mešity Spasitele v Choře. Lascivní Neposkvrněná Panna se zachránila jen díky úsporné práci umělců, kteří ji místo otlučení prostě zabílili vápnem.

Kapitola X. Z haremu do Haarlemu

Když ráno odcházím z pokoje, už se ani nesnažím zamaskovat propálené prostěradlo. Úklid zde zřejmě nehrozí. To mne jen zmátly ty černé igelitové pytle. Do jednoho z nich jsem se podíval. Uvnitř byly další zmačkané igelitové pytle a pytlíky.

Palác Topkapi, sídlo tureckých sultánů starších generací, stojí na místě ještě bývalějšího císařského paláce na výběžku obráceném k ústí Bosporu. K jeho návštěvě je nejvhodnějším dnem neděle. Většina turistů je o tom, zdá se, přesvědčena. Ačkoliv jsem vyrazil záhy, před vchodem s dvojjazyčným nápisem Harem - The harem čeká už dlouhá fronta, když se teprve řadím do druhé fronty na vstupenky, a to už jsem absolvoval jednu u vchodu do palácového areálu. Pomalu postupuji k okénku v hloučku štěbetavých Francouzek, které by asi v harému nezaměstnali ani jako pradelny pro eunuchy. Okénko se přede mnou zavírá. Půjdu až v další várce, ale jsem první. Být první je hezký pocit. Začíná pršet.

Harém je členité bludiště okachlíkované nádhernými dlaždicemi s modrými a zelenými geometrickými vzory. Pouze v rezidenčním pokoji, kde se sultán bavil, přijímal velvyslance, navštěvoval koncerty a odkud se nechával vynášet na masáž, jsou obyčejné holandské kachlíky, jaké měla moje babička

v kuchyni nad sporákem. Nemyslím, že by se sultán důsledně držel zásady „Co je v domě není pro mně“, ale v případě kachlíků to platilo.

Sultánové měli čtyři ženy, tři favoritky, které měly tutéž funkci, ale nedědily, a přes tři sta konkubín, které mu vařily čaj a převlékaly ponožky. Zajímalo mne, podle jakého kritéria byla vybírána konkubína do funkce favoritky, když se toto místo uprázdnilo. Podle průvodkyně bylo příslušné rozhodnutí v kompetenci provozní ředitelky harému, kterou byla sultánova matka. Kritériem byl příbuzenský poměr konkubíny k tomu či onomu šachovi, sultánovi nebo emirovi a momentální politická situace. Jinak prý sultánové měli nejraději Arménky. To, na co byli všichni nejvíce zvědaví, je někde nahoře nad lázní a v současné době v rekonstrukci.

Vyšel jsem z harému oči plné kachlíků a hle, vedle jsou další dveře a za nimi další kachlíky ! Ihned jsem vešel a byl odchycen zřízencem, který na mne vyžadoval další vstupné. „Už jsem platil u vchodu a v harému,“ křičel jsem na něho. „Co ještě chcete ? Co tu vlastně je ?“ „Pisoár, sire.“

V jednotlivých pavilonech paláce jsou vystaveny věci, z nichž měli plezír sultánové i leckterý vezír. Měli je uzamčeny v trezoru a ukazovali je jen nejvzácnějším návštěvám za dozoru palácových strážů. Největší chuchvalec promoklých turistů se zmitá před obrovským diamantem a před zlatou zahnutou dýkou vykládanou velkými safíry. Dýku vezl jeden ze sultánů perskému šachovi jako názornou učební pomůcku. Pozdě. Dříve, než sultán dorazil, šacha zabili iránské revolucionáři. Všechno zlé je pro něco dobré. Sultán poděkoval Alláhovi, že se na cestu nevypravil o den dříve, vrátil se, uložil dýku zpět do trezoru a zeptal se paní matky, co s načatým večerem.

Sultán Otoman zakladatel byl znám svou upřímnou náklonností k čínským obchodníkům s porcelánem. V talířovém pavilonu je nejvíce takových talířů, na které by se pohodlně vešlo baseballové družstvo. Čím menší talíře, tím méně jich je. Vysvětlení tohoto zvláštního úkazu je prosté: k palácové etiketě patřilo, že si hosté z večere pořádané sultánem mohli odnést jako suvenýr nádobí, na kterém jim bylo servírováno.

Z vyhlídkové terasy mohl sultán sledovat svůj lodní provoz. Dnes by navíc mohl obdivovat i most přes Bospor, spojující Evropu s Asií. Právě jsem tam nenápadně obědval čabajku, když spojení náhle kolorovala Čiňanka s taškou Vogue a tureckou čapkou na hlavě. To byla voda na můj fotoaparát. Oznamil jsem jí, že vyletí ptáček, zasunul do krku čabajku a vysunul objektiv. Ptáček však nevyletěl. Došly mu baterie.

Z paláce jsem vyrazil na mešita-tour. Prošel jsem kolem prodavače deštníků (jsem si jist, že za normálního počasí prodává sluneční brýle), který mým žádám nabízel o polovinu nižší cenu než mému obličejí, a vstoupil do miniaturní mešitky s rakvemi sultánů. Rakve jsou potaženy brčálově zelenou látkou, přes kterou jsou přehozené pestré červené koberce, to vše za dozoru

křiklavých tapet na zdech. Už vím, proč se říká „veselo jak v hrobce“. Radostné ovzduší je asi určeno více zesnulým sultánům než truchlícím pozůstalým. Podle nápisu se zdá, že sultánování byla riziková činnost. Průměrný věk sultánů byl nízký, možná jen 25-30 let. Tento průměr navíc bohužel kazí Sulejman, doživší se sedmdesátky. Právě ten, který se zbytečně angažoval u Moháče a způsobil nám Habsburky.

Zbytek mešita-tour proběhl v deštivém a jednotvárném duchu. Modrá mešita je málo modrá a všechny ostatní stavěl jeden a tentýž pachatel jménem Sínan. Zdálo se mi, že se mešity zásadně liší pouze barvami koberců. Jejich vnitřní architektura bez patrného orientačního bodu (výčnělků směrem Mekka jsem si nevšiml) je sice logická (Alláh je všude), ale střednímu Evropanovi, zvyklému uctívat vyznačeným směrem, málo pochopitelná.

Tour jsem zakončil v největší, Sulejmanově mešitě, kde již bylo šero a kterou mi za malý bakšiš na malou chvilku osvětili. Pod mešitou je dvůr s arkádovým podloubím, který překvapivě nebyl ani původně určen k modlitbám, ale k rozdávání potravy, kterou personál mešity, sponzorován sultánem Sulejmanem, vařil pro chudé. Jako stylová restaurace slouží dnes objekt svému původnímu určení. Až na ty chudé, samozřejmě.

Ti však nejsou daleko. Hned pod restaurací se rozkládá svět, do kterého by pan Breughel okamžitě postavil svůj stojan a já fotoaparát, kdyby měl baterky. Baráky, skrze které je vidět siluety žen v barácích, stojících za těmi předními. Houfy černých rozesmátých děcek drandících na třikolkách mezi tunami odpadků, které už deset let nikdo neodvezl. Hloučky mladých mužů diskutujících nad obsahem jakýchsi špinavých papírových krabic. Staří muži s poloprázdnými sklenicemi v podzemní čajovně. A nasvícený krámk s pečlivě srovnaným zbožím, ve kterém postává jenom majitel. Tak jsem si vždycky, ovlivněn školní výukou, představoval Haarlem. Celá scénérie ale nemá nijak truchlivý nádech. Spíš to vypadá jako na nějaké veselé výstavě pop-artu.

Večer jsme u Vantochů probírali denní agendu. Dr.Kvrdlík strávil deštivé odpoledne na lodi v Bosporu. Vantochovi bloudili při hledání Chóry a prošli podobnými slumy jako já, snad jen poněkud rozsáhlejšími. Hostitelé krájeli broskve, jediný to kulinární přepych, který si v zahraničí dopřávají, podobně jako já rajčata, a ukapávali Becherovky koupené v tax free obchodu na letišti ČA. Tax free Becherovka je kupodivu dražší než ve stánku u Vietnamců. Na istanbulsém Velkém Bazaru ji lze koupit ještě mnohem levněji. Jedno z možných vysvětlení je, že si ji Turci vaří sami.

V půl desáté se odněkud zvenčí ozval zpěvavý hlas, do něhož se vzápětí vmísilo několik dalších. Muezzinové, podporovaní patrně nějakými elektronikami, svolávali věřící k večerní modlitbě. To mne fascinovalo. Do Legáta mi hlasy muezzinů nezaléhají, a to ani když se na stavbě nepracuje, což je

v posledních dnech celé dny. Hlasy nepřemlouvaly ani neburcovaly jako siréna. Zdálo se mi, že prostě oznamují svým souvěrcům, že ať už se stalo cokoli, jisté základní principy jsou stále v pořádku. A já teprve teď, v kruhu Čechů nad zbytky Becherovky, jsem měl pocit exotična, pocit, že jsem skutečně v Orientě, že se mi jenom nezdá přízračný sen o budoucnosti Prahy.

Je skoro půlnoc. Ještě se mi nechce spát. Napadlo mne, jak se zítra stát milionářem a jdu si na to konto koupit něco hroznů. Nou problem. Řada obchodů je ještě otevřena. Na okrajích ulic se začínají vršit odpadky. Připomínají mi stav mého pokoje. Už ani nevysypávám popelník na dvorek. Příklady táhnou. „Vino, hrozný“, říkám. Obchodník se mnou vychází před krám, abych mu ukázal, čeho že se mi zachtělo. „Á, vinograd.“ Vinograd? No ovšem, kočovníci přece víno nepěstovali. Cena o půlnoci už zase stoupá ke svému ranímu maximu.

Schodiště v Legátu je plné obrovských žoků, sotva lze projít. Střeží je nějaká slečna. Patrně přivezli čerstvé zboží, to, z kterého ráno zůstávají ty igelitové pytle. Hotel asi slouží jako překladiště. Na jednom z žoků je azbukou napsáno Žukov.

Kapitola XI. Moře pohádka má

Na ranních přednáškách jsme domluvili strategii zítřejšího ústupu z Istanbulu. Vantochovi ještě pokračují na konferenci do Ankary a předali včera večer Jendovi a mně své kilogramy sborníků, mně i s konferenční taškou. Ankara je nesrovnatelně menší než Istanbul, ale je hlavním městem. Jednou jsem se díval v Legátu u baru na půlnoční televizní fotbal Ankara versus Sport Istanbul. Bylo to totéž, jako kdyby naším hlavním městem bylo Brno a osmkrát ročně dostávalo nakládačku od bohatých provinčních pražských klubů. Oslava nové nakládačky byla vydařená. Rozjaření fanoušci mi při každé brance v síti Ankary objednali pivo.

Na odpolední přednášky dnes nepůjdu. Oficiální statistika mne příliš nezajímá a kromě toho jsem ještě nebyl na Ostrovech princů. Můžu si to dovolit, stal jsem se tureckým milionářem. Všiml jsem si na faktuře za první noc v Legátu, že hotelový přepočít dolarů na turecké liry je jen velmi volný, proměnil jsem dolary na liry, zaplatil v lirách a vydělal tak dva milióny lir.

V přístavišti Ödönödö už na mne čekali a hned se na mne vrhli. Znal jsem takové. S jedním z nich jsem se strašlivě pohádal, když mi chtěl prodat za 75 tisíc lístek na autobus, který sám koupil v nedalekém stánku za 60 tisíc. Ty tři koruny výtědku jsem mu nedaroval. Teď jsem však byl milionář, hoši byli sympatičtí, zítra jedu domů a bylo hezky. Proč by si nevydělali svých dvacet procent za to, že mne dovedou až na loď.

Vydělali si tři sta procent a na loď mne dovedli špatnou. Řekli mi, že na Ostrovy dnes už nic nejede, ať si udělám okružní tour kolem Istanbulu za 500 tisíc. Nasypali mi do dlaně jakési nikláky a neměli se k vracení na milión. Nakonec jsem z nich svůj půlmilión vydlabal, ale většinu nikláků mi zase vzali. Vhodil jsem jeden do dírky, kterou mi ukázal zřízenec po jejich urychleném odchodu (byl jsem větší) a vstoupil na loď.

Ne, tohle zaručeně nejsou turisté, kteří se touží pokochat krásami Istanbulu. To je sekta bydlící v asijské části a jedoucí veřejnou lodní dopravou domů. Vystoupil jsem na asijský břeh a chvíli se procházel, i když v Asii jsem už jednou byl. Kdysi dávno, služebně, v Baku. Tam nás hostitelé hned první den vyvezli na nejvyšší kopec, na němž stála o něco nižší socha Lenina. Řekli k tomu: „Baku je město Lenina. Bakuinci milovali Lenina a Lenin miloval Baku a Bakuince. Sice v Baku nikdy nebyl, ale celý život po tom toužil.“ A pak nám ukázali město.

Tady to zase já ukážu těm skrčkům. Prošel jsem kolem lodního náhončího, který vábil nové pasažéry pokřikem „jödö jödö jödö jödö jödö“. Připomnělo mi to domov, konkrétně litoměřická kasárna. Vhodil jsem zbývající niklák do dírky a nastoupil zpáteční plavbu. Na druhém břehu jsem jednoho z nich okamžitě uviděl a uchopil. Nepřestal se usmívat. „Jaký problém?“ „Já ti dám, jaký problém. Ty máš problém“, říkal jsem dosti silným hlasem. V mžiku byli kolem nás další čtyři, jeden asi stodvacetikilogramový, všichni se usmívali od ucha k uchu a říkali „Jaký problém? Jaký problém?“

Bylo zřejmé, že z nich svých 80Kč a pravděpodobně ani mintu stříbra za vyražené zuby nevyrazím. Řekl jsem „Nou problem“, opustil semknutý kroužek v jeho nejslabším bodě a svižným krokem se odebral směrem pryč, kde k mému úžasu kotvila loď na Ostrovy za minutu odjezd. Odpluli jsme společně.

„Krásť je smrtelný hřích“, říká Alláh ústy svého proroka Mohameda. Okrádat, to je něco jiného. To je podnikatelská zdatnost.

Na pravoboku dovádějí sluneční paprsky na lehce se vzdouvající hladině, na levoboku se bělají nekonečné řady paneláků asijské části Istanbulu. Ten pravý dnešní Istanbul, říkal jsem si, možná není ani Sulejmanova mešita, ani obchodní tepny, ani slumy, ani ti hajzlíci. Ten je tam na levoboku. Tam se už nepodívám. (Podíval se tam místo mne kapitán Vantoch. Istanbulská sídliště jsou prý barevnější a nápaditější než naše. To samozřejmě není nijak překvapivé, překvapivé je, že prý jsou poměrně čistá.)

Po dvou hodinách příjemné plavby se objevují zelené ostrovy. Sultánové sem posílali své syny z trvalého bydliště harému k přechodnému pobytu, buď za odměnu nebo za trest. Na třetí pokus přistáváme na Heybeliadě, kde mám doporučeno se vylodit. Na předešlých dvou ostrovech měli kolegové nějaké problémy s plážemi. Pro jistotu se pomocí krouživých pohybů paží

ptám lodníka, patrně potomka nějakého Otomanova dodavatele talířů, zda zde lze plavati. Z lodníkovy pantomimy usuzuji, že bude lépe zůstat na palubě a zaplavat si na posledním z ostrovů, Búyúkadě. Dobrá rada experta nad zlato.

Bílé haciendy, akácie, palmy a oleandry Búyúkadý mne nezajímají. Znáám je z prospektů Progu. Připlul jsem se vykoupat v Marmarském moři. Protože jsem na obepluté půli ostrova žádné pláže neviděl, mířím neomylně na druhou půli. Po deseti minutách klíčkování mezi stolky pobřežních restaurací přicházím k bazénu. To nevěstí nic dobrého. Břeh se náhle stává privátním, je nutno do kopce a pokračovat po silnici, kde naštěstí jezdí místo aut drožky a horská kola a kde na chodníku stojí opravdické popelnice.

Po půlhodince nacházím pláž. Za uzavřenou mříží sedí muž v pruhovaném triku a říká „kloset“. Cesta podle plotu dolů ústí v něčem, co v rozpuku mládí mohlo připomínat jacht klub. Vzadu v hangáru skutečně dva muži natírají člun. Hledám ve výšce nějaké lano, po kterém muži přepraví člun do vody, až budou hotovi, protože jen tak jej přenést přes zrezivělé motory a pomačkané sudy hustě se povalující v hangáru i v kopřivách na břehu považují za vyloučené. Podaří se mi dománévrovat na molo, ne snad, že bych se chtěl vykoupat, voda se tu liší od břehu jen tím, že trochu šplouchá, ale použiji je jako rozhledny, ze které odhadnu vzdálenost k nejbližší pláži.

Ani nejbližší, ani třeba i vzdálenější pláž se nekoná. Nahore na silnici zastavuji skupinu rekreantek. Jedna z nich kdysi před lety zřejmě zažila několik lekcí anglického jazyka. „Pláž ? Bíč ? Pablik ?“ Vrtí hlavou. „Tady na ostrově ?“ Poradí se a překvapivě zavelí „První ulice vlevo.“ Tam je kopec. „Vpravo,“ opraví se. Uposlechnu. Cesta končí metrovým betonovým srázem, pod nímž se v mělké vodě černají železné obruče. Nahore opět potkávám své známé rekreantky a jejich mluvčí nakonec ukáže před sebe a řekne „Strejt on“.

Tutéž nadějnou větu mi kdysi řekl cyklista, když jsem jej zastavil na neoznačené křižovatce v okrese Kolín a ptal se kudy do Zásmuk. Řekl „Helou“ a ještě cosi, čemu jsem nerozuměl. Bez valné naděje jsem řekl „tú Zásmuky“ a dostalo se mi rezolutní odpovědi „Strejt on.“ A ty Zásmuky tam opravdu byly. Pláž ne. Ten lodník se snad domníval, že si chci zalétat.

Deset minut před okamžikem, kdy jsem musel otočit, abych stihl poslední zpáteční loď, jsem potkal dva mladíky, se kterými bylo lze komunikovat. Řekli mi, že na pláž je to ještě tři čtvrti hodiny a nejlépe tam jeti drožkou, že ale mohu jít s nimi dolů do klubu, kde touto dobou už nikdo nebude u brány. Odkud že jsem. Říkám „Čech“, ale v angličtině to nezní dobře, zní to jako „ček“, což znamená kontrola. Rychle se opravuji se na „Ček repablik,“ aby si to náhodou ještě nerozmysleli. Českoslovakija bylo lepší.

Na klubové plošině se svlékám do naha a skáču do vody. Ozývá se uznalý potlesk. Mládež na vyhlídce daleko vysoko nade mnou sleduje můj výkon. Voda je slaná a není moc špinavá. Brázdím pět minut Marmarské moře

a připadám si jako Halliburton. Teprve když jsem vylezl jsem si všiml, že ta banda tam má obrovský námořní dalekohled.

Lod jsem stihl. Zpáteční cesta byla plná světýlek. Zastavili jsme kdesi před nasvícenou budovou v západním stylu. „Nevíte, jestli je tohle budova parlamentu?“ ptá se mne soused na palubě. Parlament Turci už v tomto století mají, nejspíš asi v Ankaře, ale co. „Je to možný,“ říkám, „nevíte náhodou, kde to jsme?“ „V Istanbulu,“ zněla odpověď, „vím to, protože tu jsem už od včerejška.“

Ryby táhnou Bosporem naklást své potomstvo v teplém Egejském moři a zpátky se trefují do Černého. Jejich kalendář zdejší rybáři znají už tisíce let. Po přistání v půl jedenácté jsem si dal za pouhých 30Kč jednu, která se netrefila. Muži v pruhovaných zástěrách v nebezpečně se houpajícím člunu v přístavišti mi ji ugrilovali v její vlastní naftě a vložili do housky. Po týdnu teplé jídlo. Není asi zcela reprezentativní ukázkou turecké kuchyně, vyhlášené pečlivě volenými poměry mezi ingrediencemi. Zde jsou ingredience dvě, cibule a sůl, a poměr mezi nimi si každý volí sám svými špinavými mastnými prsty. Chutná to báječně. Podobný dojem má i turecká rodina, v jejímž kroužku se nacpávám a jejíž děcko mi uvolnilo židličku. „Odkud,“ ptají se. „Čekoslovákija.“ Ta turistika má něco do sebe, říkám si, utíraje si mastné vousy. Chce to ovšem uložit peníze do nějaké kapsy na břicho už tři dny před odjezdem.

I v dřevěných kraťasech, propocené triku a řasami ve vlasech jsem byl nedaleko Legáta zastaven podnikatelem v oboru, který mi popsal slovem děvočky. Sdělil jsem mu stav svého konta a předpokládal, že máme oba po starosti. Nabídl mi, že mne nevratně založí. To tak. Já už znám vaši angličtinu, holoubci. Zdravotní kartu sice mám, ale co já vím, zda zatím nezkrachovala pojišťovna, která mi ji vystavila. Krom toho jsem ženatý, že.

Před Legátem se do autobusu a menšího nákladáku štosují obrovské balíky. Postup prací pečlivě sleduje skupina děvoček. Hledám balík jménem Žukov, ale ten už je asi uvnitř. Nebo na letišti. Konečně jsem pochopil. To zboží se nepřiváží. To se odváží. Expanze byzantského umění do Ruska pokračuje i za Turka. Nejedná se o vznešené teorie, ale o každodenní praxi. Nejedná se o umění velké, ale o umění užité a dekorativní. Nejedná se o výstavbu kupolí, ale spíše o jejich zakrývání. Nevznikne z toho v matičce Rusi žádný Vasil Blažený, ale zato mnoho blažených Vasilů.

V Legátu u baru si dávám své poslední turecké pivo. Ryba chce plavat. Pivo se jmenuje se Pilsen a objektivně chutná asi jako teplý Pražan. Barman se ptá „Co vy tu jako děláte“. „Jsem tu na konferenci“. Tomu nerozumí. Z vedlejší barové stoličky mu to někdo vysvětluje. „Dobře. Vy tu jste na konferenci, váš soused za turistikou. Ale co tu děláte doopravdy? Do Turecka se jezdí pro kůže, koberce nebo zlato. Nebo...“ významně se podívá ke stolku,

kde sedí dvě podnapilé děvočky. „Co tu děláte Vy?“ „Nic,“ říkám, „nemám peníze.“ Dívá se jakoby nevěřil svým brýlím. Tohle v Legátu ještě nezažil. „Ale zítra koupím ženě zlaté náušnice,“ trochu napravuji pokažený umělecký dojem. Pokud si nedám další pivo.

Konečně se usmál. Stal jsem se pro něj skoro člověkem. Naučil mne, jak se turecky řekne „na zdraví“, ale už jsem to zapomněl.

Kapitola XII. Závěr čtvrtměsíce v zemi pŕlmsíce

Ráno jsem sbalil. Doklady a letenku jsem pečlivě uložil do konferenční tašky a zbylé peníze do kapsy. Ulice jsou v osm ráno čisté a vystřikávané. Náušnice jsem zakoupil hned v první podzemní prostoře a zbývají více než dvě hodiny času. Rozjel jsem se do muzea koberců.

Turecké koberce mne fascinují. Co do motivů jsou podobné perským. Perské jsou o poznání jemnější a rafinovanější, ale turecké mají krásné řvavé barvy, které spolu kupodivu harmonují. Před výlohami krámů s koberci i v jejich hloubi jsem v Istanbulu strávil dost času a v jednom byl dokonce pozván majitelem Alibabou na kávu. Cestu do muzea jsem si však mohl ušetřit. Na vystavených kobercích je patrné jen to, že sloužily dlouho a do roztrhání těla.

Rozloučil jsem se v Legátu a posbíral zavazadla. Vedle tašky s doklady ležela tatáž prázdná konferenční taška, ve které se původně nacházely sborníky Slávy. Napadlo mne, že bych snadno mohl zajistit zajímavé pokračování tohoto vyprávění, kdybych si místo té s doklady vzal tu prázdnou a zjistil to až na letišti. Byla by to taková zdařilá tečka za touto expedicí. Po chvíli váhání jsem však tuto lákavou myšlenku neuskutečnil.

Na stanici autobusu na Taxim jsem se potkal s dalším českým účastníkem konference, panem profesorem Šifrou, který se rovněž hotovil odletět. Bylo jasné, že je vyhráno. To by bylo, aby mne na tu pražskou policejní stanici nedopravil. Pan profesor si samozřejmě pamatoval, kterým autobusem na letišti, na Taxímu jej ihned identifikoval, zkontroloval, zda jsem do něj uložil všechna zavazadla a já, ubezpečiv se, že mám dost času, jsem vyrazil ku slavnostnímu závěru, zvážení na osobní váze.

Allaha ismarladik, dědo. Snad se mu nestalo nic zlého, snad si jen vybral náhradní volno. Škoda, že jsem alespoň jednou průběžně nezkontroloval průběh své odtučňovací kůry.

Za ušetřený peníz jsem na letišti koupil pohled a hladce odbavil zavazadla. Allaha ismarladik, Istanbulu. To se však ukázalo jako předčasné. Ve skle vedoucím na letištní plochu mne zastavil nenápadný, dobře oblečený mladý muž.

Když Turek umí anglicky bezvadně, je ředitelem nebo průvodkyní v harému. Když dobře, prodává koberce. Když se s bídou domluví, je recepčním v Legátu nebo státním úředníkem. Pozorný čtenář, který již pochopil zdravý vztah Turků k penězům, nemusí ani navštěvovat přednášky o predikci ekonomických řad, aby predikoval následující vývoj událostí.

Mladý muž řekl bezvadnou angličtinou: „Dobrý den. Jsem ředitelem letiště. Dlužíte mi deset dolarů.“ Zcela konsternován jsem vykotal: „Dobrý den. Ale Váš úředník říkal, že to je prezent.“ Ředitel trval na svém: „Dlužíte mi deset dolarů.“ „Ale já je nemám. Já Vám je pošlu,“ řekl jsem zoufale. „Možná bude jednodušší, když si půjčíte od kolegy.“ Zaspintoval jsem na letištní plochu. „Pane kolego, nevyštrachal byste někde, prosím, deset dolarů?“ Pan profesor zalovil kdesi v útrokách svého oblečení a z útlého svitku oddělil list. Vrátil jsem se a s mnoha díky a omluvami odevzdal zapůjčený prezent. Potřásli jsme si pravicemi. Co si o mně myslí si pan ředitel taktně nechal pro sebe.

Kapitola XIII. Doma je doma

V letadle jsem zkušeně ukořistil troje noviny a prohlédl si, alespoň z okénka, Bospor. Později bylo vidět možná celé Černé moře a za ním pevninu lemovanou bílým proužkem mraků. Milá paní z vedlejšího sedadla, vracející se z dovolené v s pokaženým zažíváním, mi věnovala druhý oběd a letuška jsem si řekl o druhou Plzeň. V novinách se propíraly jakési lokální, zcela nezájímavé problémy. „Povodní to začalo a teď stíhá vesnici jedna pohroma za druhou,“ zahlédl jsem konečně smysluplný text a zachvěl se, zda to náhodou není predikce.

Po přistání jsem se zařadil do nejkratší fronty před pasovým okénkem a profesor Šifra se postavil za mne. Varoval jsem ho: „Běžte raději do jiné fronty, pane profesore. Pokud se tu bude střílet, bude to v téhle.“ Mýlil jsem se totálně. Ukázalo se, že v naší frontě bylo rozruchu zdaleka nejméně. Stála nehybně a zmenšovala se pouze odzadu.

Letištní policie se mnou šťastně sepsala protokol. Vezl jsem domů svá tři zavazadla a náušnice, přemýšlel o tom, jak se mi získané stravovací zkušenosti budou hodit v přicházejícím období splácení dluhů, a díval se okny hromadných prostředků na ty známé neznámé kraje. Jak je to tu neuvěřitelně spořádané, čisté a úhledné.

A možná i málo barevné a trochu fádni. Takové středoevropské. Aspoň ta politika kdyby měla trochu šťávu.

Literatura k dalšímu studiu:

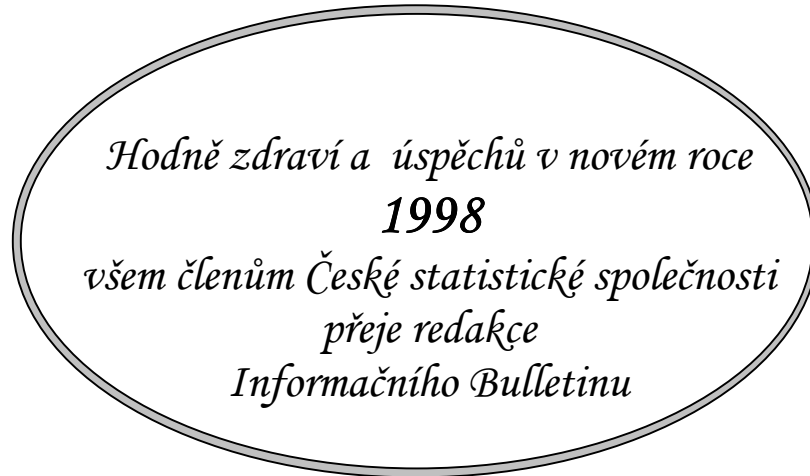
H.G.Wels: *Dějiny světa*. Avicenum, Praha 1926

J. Pijoan: *Dějiny umění*, díly 1,3,4. Odeon, Praha 1977

Z. Fabián: Geometric function of continuous distribution, *Bulletin of the International Statistical Institute, Contrib. papers book 2*, str.241-242, Istanbul 1997

Kolektiv pracovníků cestovní kanceláře Prog: *S důvěrou do dálek*. Praha 1997

prap.V.Kolář: *Protokol o odcizení č.j. OR6-190/M05-Tč-97*. Praha Ruzyně 1997

Informační Bulletin České statistické společnosti vychází čtyřikrát do roka v českém vydání.

Předseda společnosti: Ing. Zdeněk Roth, CSc., SZÚ Praha, MSP, Šrobárova 48, 100 42 Praha 10, e-mail: marek.maly@szu.cz.

ISSN 1210 – 8022

Redakce: Dr. Gejza Dohnal, CSc., Jeronýmova 7, 130 00 Praha 3, e-mail: dohnal@fsik.cvut.cz.